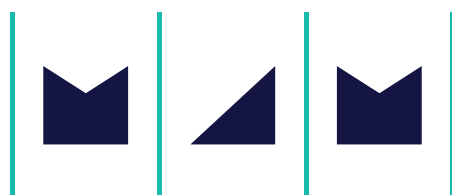

ИЗВЕШТАЈ

АКТУЕЛНАТА ВИСОКА ПОЛИТИКА ГИ ПОТИСНУВА
ОРИГИНАЛНИТЕ НОВИНАРСКИ ТЕМИ НА
МАРГИНИТЕ НА УДАРНИТЕ ВЕСТИ

октомври 2019

МАКЕДОНСКИ ИНСТИТУТ ЗА МЕДИУМИ

ИЗВЕШТАЈ

АКТУЕЛНАТА ВИСОКА ПОЛИТИКА ГИ ПОТИСНУВА ОРИГИНАЛНИТЕ НОВИНАРСКИ ТЕМИ НА МАРГИНИТЕ НА УДАРНИТЕ ВЕСТИ

Издавач: Македонски институт за медиуми (МИМ)

За издавачот: Билјана Петковска, директорка на МИМ

Скопје, октомври 2019

Извештајот е подготвен во рамки на проектот „Градење доверба во медиумите во Југоисточна Европа и Турција“, финансиран од Европската Унија и УНЕСКО. Содржината на извештајот е единствена одговорност на Македонскиот институт за медиуми и во никој случај не ги одразува ставовите на ЕУ и на УНЕСКО.

Проектот е финансиран
од Европската Унија

МАКЕДОНСКИ ИНСТИТУТ ЗА МЕДИУМИ

Слободното пренесување разновидни идеи и ставови преку независните медиуми е една од темелните вредности на демократското општество. Во тој контекст, медиумскиот плурализам претставува концепт што укажува на тоа колку општествената и политичката разновидност се отсликуваат во содржините на одделни медиуми (внатрешен плурализам), како и на разновидноста на медиуми, сопственици, програми во општиот медиумски спектар (надворешен плурализам). Целта е да се овозможи што поголем избор на содржини за различни сегменти од публиката за да можат да добијат квалитетни и целосни информации. Ова е клучно за активно учество на граѓаните во процесите на одлучување.

Две години по ред истражувањата на јавното мислење во нашата земја покажуваат дека и покрај растот на интернетот, телевизијата и понатаму е неприкосновен главен извор на општествено-политички вести (85 отсто од граѓаните¹). Според тоа, телевизиите се примарен извор на информации врз чија основа граѓаните ги градат своите ставови во врска со општествено-политичките случувања и се вклучуваат во процесот на донесување одлуки за прашањата од јавен интерес.

Целта на оваа анализа е да утврди колкава е разновидноста на теми, жанрови, актери, новинарски ангажман и географска застапеност во централните-информативни изданија на најгледаните телевизии во државата. Беше разгледувано кои се ударните теми, кој е жанровскиот избор односно различните пристапи во обработката на темите, кои географски локации се најзастапени, ангажманот на самите медиуми и новинари, но и вклученоста на различни субјекти од политичкиот, општествениот, економскиот и од културниот живот. Истражувањето особено се осврнува на тоа колку најгледаните телевизии во земјата се „граѓански“, односно колку се отворени кон вклучување на самите граѓани во креирањето на содржините, преку изборот на теми што произлегуваат од граѓаните или директно ги засегаат, и преку пренесување на гласот на граѓаните и на граѓанските организации при известувањето за темите од внатрешната и од надворешната политика, економијата, правосудството, здравството, образованието, и од другите области на општественото живеење.

Биа мониторираните централните информативни изданија на шесте најгледани телевизии во земјата - петте национални терестријални канали ТВ Алфа, ТВ Алсат-М, ТВ Телма, ТВ Сител и ТВ Канал 5, како и на ТВ 24 која емитува преку сателит на државно ниво. Мониторингот беше спроведен во период од една седмица од 17 до 23 јуни 2019 година.

1. ТЕМИ: Високата политика доминира пред сите други теми

Во мониторираниот период се случуваа два поголеми настани на политичката сцена - европските лидери ја носеа одлуката дали земјата ќе добие датум за почеток на преговорите за членство во Европската Унија, а на домашната сцена владејачката коалиција ги завршуваше разговорите за реконструкција на владиниот кабинет, односно за замена на одредени министри со други (т.н. „метла“ што ја најави премиерот Зоран Заев во кампањата за претседателските избори). Очекувано, овие две теми доминираа во сите шест телевизии опфатени со мониторингот.

За евроинтеграциите беа објавени вкупно 72 (14%) прилога и оваа тема беше најбројна кај секој медиум поединечно, од осумте прилози објавени на ТВ Телма до 17-те на ТВ Алфа.

Се известуваше за одлуките на Советот на министри и на Самитот на ЕУ, за изјавите на странски политички претставници какви што се Ангела Меркел, Јоханес Хан или Федерика Могерини, за реакциите на домашната сцена од власта и од опозицијата итн. Како поттема на оваа тема, со 10 од 72-та прилога, се надоврза и недоразбирањето меѓу Северна Македонија и Бугарија околу етничката припадност на народниот херој Гоце Делчев, што се толкуваше дека е можно да предизвика проблеми во евроинтеграцијата процес.

¹ Анкета ИРИ, август 2018, стр. 66
(https://www.iri.org/sites/default/files/iri_macedonia_july_2018_poll_public_final.pdf)

Табела 1: Најчести теми на кои известувале шесте мониторирани телевизии

Тема	Број на прилози
Евроинтеграции	72
Промена на владиниот состав „метла“	44
Граѓански протести	28
Снимени разговори (Ел Чека, Курто Дудуш и др.)	20
Презентацијата на мерката „Мој ДДВ“	19
Уписи во средните училишта	17
Здравство	17
Случаите што СЈО ги води пред судот	13
Нов закон за СЈО	11
Безбедност во сообраќајот	11
Вкупен број прилози	497

За владината „метла“ секоја телевизија објави меѓу пет и девет прилози во седумте дена, додека течеше мониторингот, вкупно 44 на сите шест медиуми. Конечниот договор за новиот состав на Владата беше објавен на последниот мониториран ден (недела, 23 јуни), кога премиерот Зоран Заев ги соопшти точните имиња. Тогаш беа објавени и по три или четири прилози на оваа тема - извештаи, анализи, реакции од опозицијата итн. Со тоа темата за промените во владиниот состав беше на второто место по застапеност на секоја телевизија поединечно.

Во двата случаја стануваше збор за теми од т.н. висока политика, за кои се известуваше или беа обработувани од аспект на меѓудржавните или меѓупартиските односи, со целосно отсуство на граѓански поглед врз нив или обиди за елаборација како овие процеси влијаат врз секојдневието на граѓаните (ТВ Алфа, 17 јуни: „Мали надежи од министерскиот совет во Луксембург, Заев сепак оптимист“; ТВ Алсат-М, 18 јуни: „Министрите на ЕУ ги утврдија заклучоците за Македонија“; ТВ Канал 5, 19 јуни: „Утре почнува Самитот на ЕУ: Гаранција за преговори или студен туш од ЕУ?“; ТВ Телма, 20 јуни: „Реконструкцијата е во надлежност на Заев“; ТВ Сител, 21 јуни: „Имињата на новите министри во недела ќе бидат испратени во Собранието“; ТВ 24, 22 јуни: „Заев утре ќе го претстави предлогот за реконструкција на Владата во Собранието“).

Речиси една четвртина од вкупниот број објавени прилози на сите телевизии се однесуваше на овие две теми. Но, нивната доминација беше уште поизразена во ударниот дел на вестите, во првите пет прилози. Пет од шесте телевизии ги отворија своите централни информативни изданија на 18 јуни (вторник) и на 19 јуни (среда) со по еден или со повеќе прилози за одлуката да се одложи доделувањето датум за преговори на Македонија со Европската Унија. Сите шест во неделата на 23 јуни почнаа идентично - со информациите за промените во владиниот состав. Вкупно 45 отсто од прилозите во ударните делови на вестите се однесуваа на двете главни теми на неделата.

Телевизиите се поклопуваа во изборот на теми во првите пет прилози од вестите и со други теми. На 17 јуни, првиот ден од мониторираниот период, се одбележа првата годишнина од Договорот од Преспа за надминување на разликите околу името меѓу Македонија и Грција. Пет телевизии објавија осврти по овој повод, но додека некои пред сè, се држеа до пригодните изјави на членовите на Владата и на меѓународните претставници, други (ТВ Алфа и ТВ Канал 5) објавија поопширни анализи што го вклучија и мислењето на граѓаните за оваа тема.

На 22 јуни, пак, четири телевизии ги започнаа вестите со информацијата за компромитирачка аудиоснимка на која наводно се слуша како градоначалникот на Општина Шуто Оризари, Курто Дудуш, физички напаѓа граѓанин.

Табела 2: Најзастапени теми во првите пет прилози на шесте мониторираните телевизии

Тема	Број на прилози
Евроинтеграции (ЕУ - датум)	47
Промена на владиниот состав „метла“	38
Снимени разговори (Ел Чека, Курто Дудуш и др.)	10
Годишнина од Преспанскиот договор	10
Евроинтеграции (дебата за Гоце Делчев)	9
Уписи во средните училишта	8
Мерката „Мој ДДВ“	5
Нов закон за СЈО	3
Случаите што ги води СЈО пред судот	3
Временски непогоди	3
Вкупен број прилози	210

Најразличен пристап во отворањето на вестите имаше телевизијата Алсат-М, каде што беше вообичаено централното информативно издание да почне со проблемите на граѓаните по временските непогоди (17 јуни: „Врнежи во Тетово, штети во село Порој“, 18 јуни: „Бутел: Граѓаните се жалат на загадена вода“), со најавата и резултатот од повтореното изрекување пресуда за контроверзниот судски случај „Алмир“ за прегазувањето четиригодишно дете со автомобил, за најавениот попис на населението, како и за уписите на полуматурантите во средните училишта, тема на која оваа телевизија ѝ посвети повеќе внимание од другите (17 јуни: „Тетово, висок интерес за медицинските насоки“, 19 јуни: „Албанската паралелка во Велес е во ризик да се затвори?“).

Уписите во средните училишта, заедно со презентацијата на мерката „Мој ДДВ“ (владина програма со која дел од платениот ДДВ се враќа кај граѓаните преку скенирање фискални сметки), беа двете следни поединечни теми по застапеноста, со објавени 17, односно 19 прилози. Граѓанскиот поглед беше позастапен при известувањето за овие теми. Кај уписите се известуваше за поголемиот интерес за гимназиите во однос на стручните училишта и што ќе значи тоа за работната сила во иднина. Овие прашања подетално ги разработија ТВ 24 и особено Алсат-М (ТВ 24, 17 јуни: „Незаинтересираноста на младите да бидат пекари, бравари, сидари, може да нè остави без стручни кадри“). Темата за „Мој ДДВ“ беше обработена од сите аспекти, со анализи и со вклучување на мислењата на граѓаните, економските експерти, граѓанските организации, државните органи и други релевантни фактори (ТВ Алфа, 19 јуни: „За да се добијат максимум 7.200 денари поврат на ДДВ месечно ќе треба да се потрошат 22.220 денари“; ТВ Телма, 19 јуни: „Колку е реална мерката за поврат на ДДВ?“). Од тоа отстапи ТВ Алсат-М, која во мониторираниот период ги пренесе само основните информации за мерката.

Меѓу позастапените теми беа и две поврзани со Специјалното јавно обвинителство. Медиумите информираа за меѓупартиските преговори во врска со новиот закон за СЈО (11 прилози) и за случаите што ова обвинителство ги води пред судот (13 прилози).

1.1 Граѓанските теми покриени најчесто преку извештаи

Во мониторираниот период се одржаа повеќе протести на групи граѓани што излегоа со свои барања. Жителите на југоистокот протестираа против рудникот „Иловица“, стопанствениците од Визбегово за побрза изградба на локалниот пат, жители на Кисела Вода излегоа со барање да се дислоцира центарот за зависници, граѓанска иницијатива бараше справување со извршителите, пожарникарите од Тетово бараа подобри услови за работа, земјоделци од Битолско протестираа поради загадување од локална фабрика, поранешни вработени во фабриката „Охис“ бараа заостанати плати, а протест одржаа и граѓаните со физичка попреченост. Телевизиите ги следеа повеќето од овие настани и за нив објавија вкупно 28 прилози. Во повеќето случаи стануваше збор за извештаи од настаните без поширок осврт на проблемите, со евентуално вклучување на втората страна, односно пренесено соопштение на институцијата што треба да најде решение за ситуацијата (Алфа, 18 јуни: „Блокади на пристапот до Иловица - се бара одземање на

концесијата за рудникот“; ТВ Алсат-М, 19 јуни: „Протест во Тетово, пожарникарите бараат исплата на додатоците“; ТВ 24, 18 јуни: „Протест на бизнисмените од индустриската зона Визбегово“; ТВ Сител, 23 јуни: „Лицата со попреченост со петиција бараат пристапност“).

Отстапувањата од оваа форма беа ретки. ТВ Алфа објави поширок прилог во врска со протестите во Визбегово, вклучувајќи повеќе мислења на граѓани, а ТВ Сител беше единствениот од мониторираните медиуми кој, известувајќи за протестите за дислокација на центарот за зависници во Кисела Вода, емитуваше и изјава на министерката за труд и социјална политика Мила Царовска, која повика да запрат предрасудите кон зависниците. Единствениот случај каде што јавниот притисок даде резултат беше протестот за сите ученици што се пријавиле да се запишат во скопската гимназија „Орце Николов“, да бидат примени во училиштето (ТВ Сител, 20 јуни: „Протестите го преодомислија Министерството, ќе се запишат сите ‘петкаши’ во Орце“; ТВ Телма, 20 јуни: „Нема да има тестирања во средните училишта“).

Табела 3: Граѓански теми во централните вести на шесте мониторирани телевизии

Тема	Број на прилози
Протест против рудникот „Иловица“	8
Справување на граѓаните со временски непогоди	7
Протест за побрза изградба на локален пат	4
Дислоцирање на центарот за зависници во Кисела Вода	5
Граѓанска иницијатива за справување со извршителите	3
Протест на пожарникарите од Тетово	1
Протест на земјоделци поради загадувањето	1
Протест на вработени од „Охис“	1
Протест на граѓани со физичка попреченост	4
Проблем со водоснабдувањето во Чашка	1
Годишнина од работничката акција во Стрежево	1
Проблем со водоснабдувањето во Бутел	2
Проблем со струјата во болницата во Демир Хисар	1
Дискриминација со платите во културата	1
Протест на таксисти во Битола	1
Неподвижен татко од Прилеп не добива медицинска помош	2
Студент во Утрехт не добива стипендија од државата	1
Змија каснала дете во Дојран	1
Фудбалерки без сала бележат меѓународни успеси	1
Наставник патува 100 километри до работа	1
Девојче живее со синдромот на свеќа	2
Репортажа за условите на Клиниката за онкологија	1
Вкупен број прилози	50

Телевизиите во неделата што се следеше објавија **17 прилози за човечки приказни (3%)** - луѓе во населби без вода (ТВ Алфа, 19 јуни: „Жителите на Чашка се жалат - во 21 век немаат вода“), живот во зграда што неодамна била опожарена (ТВ Канал 5, 20 јуни: „Зградата што беше зафатена од пожар сè уште е без струја“), живот на дете со ретка болест (ТВ 24, 17 јуни: „12-годишната Христина живее со ‘синдром на свеќа’ и мора да го лекува во САД“), вработени во јавниот сектор што се жалат на неправда (ТВ Сител, 18 јуни: „Вработени во

Универзитетска библиотека добиле од 200 до 400 денари покачување на платата“). Овие теми беа обработувани репортажно, со поголем новинарски ангажман, и приказните беа ексклузивна содржина на секој медиум. Најголемиот број прилози на оваа тема ги објави ТВ Сител, шест, додека ТВ Канал 5 и ТВ 24 емитуваа по четири, а другите три телевизии по еден. ТВ Сител го имаше и единствениот случај каде што објавувањето на прилогот предизвика реакција кај надлежните институции. Телевизијата објави сторија за татко и син што живеат сами во многу лоши услови во Прилеп, а згора на тоа таткото е неподвижен поради гангрена на ногата (ТВ Сител, 19 јуни: „Синот моли институциите да го згрижат неговиот болен татко, трогателна сторија од Прилеп“). Синот се пожали дека, иако секаде се обратил, не успеал да обезбеди здравствен третман за својот татко. Следниот ден веќе беше објавено дека таткото бил хоспитализиран во прилепската болница (ТВ Сител, 20 јуни: „По сторијата на Сител прилепчанецот Борис конечно доби здравствена нега“). Од друга страна, ТВ 24 објави приказна за 12-годишно девојче што живее со исклучително ретка болест, но иако прилогот поттикна донаторска акција за нејзиното лекување, од Фондот за здравствено осигурување стигна одговор дека тие не можат да помогнат (ТВ 24, 18 јуни: „Граѓаните се мобилизираа, институциите креваат раменици за 12-годишната Христина, која боледува од ретка болест“).

Освен што се известуваше за проблемите, беа објавени и две позитивни приказни, и тоа за успехот на еден локален детски спортски клуб (ТВ Сител, 21 јуни: „Од асфалтното игралиште во Колешино, женскиот фудсал тим успеа да стигне до титулата балкански шампион“) и за чествувањето на јубилејот од акцијашкото градење брана (ТВ Алфа, 22 јуни: „Младинските акцијаши по 40 години се собраа кај ХС Стрежево.“)

Се емитуваа 23 прилози за локални прашања (помалку од 5%), какви што се недостиг од паркинг-простор, јавна чистота, несоодветно постапување со медицински отпад, отстранување нелегални летни тераси и друго. Дел од овие теми беа присутни на повеќе медиуми (ТВ Телма, 22 јуни: „Се уриваат летните тераси во Старата скопска чаршија“; ТВ Алсат-М, 21 јуни: „Уривањето на терасите, не сите ја почитуваа наредбата“). Само дел од сториите беа самостоен труд на еден медиум (ТВ Алсат-М, 23 јуни: „Езерото Треска е депонија за отпад“).

Забележителна беше разликата во известувањето за последиците од временските непогоди. Некои медиуми вклучуваа човечки приказни (ТВ Алсат-М, 18 јуни: „Врнежите во Порој пак го урнаа селскиот мост“), додека други ги пренесуваа официјалните информации (ТВ Канал 5, 17 јуни: „Поплави во Куманово, поплавени куќи, подрумски простории и гаражи“). Две телевизии сосема различно му пристапија на еден ист настан што се однесуваше на невремето во битолското село Егри на 17 јуни. Додека ТВ Алфа го стави фокусот на земјоделците што раскажуваа колкави штети претрпеле, ТВ Сител ја пренесе истата информација само со изјава од претставникот на општинската комисија за процена на штети.

Поголем број граѓански организации имаа свои активности во мониторираниот период презентирајќи ги своите активности или резултатите од истражувањата за прашања од јавен интерес. Темите на кои работеше граѓанскиот сектор се однесуваа на трговијата со луѓе, фрлањето храна, семејното насилство, миграциите, иселувањето, корупцијата, борбата за правата на ЛГБТ - заедницата, како и работењето на институциите и корупцијата. Шесте телевизии објавија вкупно 25 прилози за овие активности, а најмногу за нив известуваа ТВ Алфа, ТВ Телма и ТВ 24. Речиси без исклучок за нив се известуваше со едноставни извештаи од организирани настаните (ТВ Канал 5, 19 јуни: „Шокантни 30 проценти од храната завршува како отпад“; ТВ Телма, 20 јуни: „Повеќе од половина од граѓаните не знаат дека постојат регулаторните тела АЕК и ААВМУ“; ТВ 24, 18 јуни: „Триесетина осудени лица од струмичкиот затвор ќе бидат опфатени со Законот за пробација“; ТВ 24, 22 јуни: „Крводарителството да се унапредува, порачаа од Црвен крст на форум во Струмица“).

2. ИЗВЕШТАИТЕ НАЈЗАСТАПЕН ЖАНР ВО ЦЕНТРАЛНИТЕ ВЕСТИ

Извештаите од дневните случувања беа убедливо најзастапениот жанр на сите телевизии во мониторираниот период. На нив отпаднаа 62 отсто од прилозите, или вкупно 309 прилози. Оваа жанровска форма беше најзастапена на секоја поединечна телевизија, опфаќајќи меѓу половина (ТВ Алфа) и две третини (ТВ Сител) од објавените прилози. Во најголемиот број случаи стануваше збор за едноставно пренесување на информациите во врска со дневните случувања, со изјави на засегнатите страни, а понекогаш и со давање краток опис на контекстот во кој се одвиваат настаните (ТВ Алфа, 17 јуни, извештај од прес-конференција: „80% од младите сакаат да заминат од државата“; ТВ 24, 18 јуни: „Стопанствениците бараат да бидат вклучени во измените на Законот за финансиска дисциплина“; ТВ Канал 5, 20 јуни: „Случај ‘Тортура’: Камчев не се појави да сведочи, обвинителот бара да биде спроведен“; ТВ Телма, 20 јуни: „Зголемени плати за лекарите специјалисти“ итн.).

Табела 4: Жанрови застапени во централните вести на шесте мониторираните телевизии

Жанрови	ТВ Сител	ТВ Канал 5	ТВ Алфа	ТВ Телма	ТВ 24	ТВ Алсат-М	Вкупно
Извештаи	53	53	48	49	48	58	309
Вести	5	5	10	3	7	8	38
Соопштенија	0	3	0	1	1	3	8
Само изјава	5	12	10	12	6	5	50
Анализи	6	6	19	7	6	5	49
Репортажи	8	3	3	5	8	5	32
Интервјуа	1	1	0	0	4	1	7
Истражувања	0	0	0	1	1	0	2
Анкети со граѓани	2	0	0	0	0	0	2
Вкупно	78	83	92	78	81	85	497

Од другите информативни жанрови, беа објавени 38 вести, осум соопштенија и 50 прилози само со изјави, без никаков новинарски ангажман. Според тоа, на трансмитивното пренесување на информациите отпаднале повеќе од 80 отсто од сите објавени прилози во мониторираниот период.

Трансмитивниот пристап во известувањето беше особено застапен во ударните делови на централните информативни изданија, односно во првите пет прилози, каде што се поставуваат темите на кои медиумот им дава приоритет. Имајќи предвид дека најголемиот број прилози во ударниот дел се однесуваа на двете главни теми на неделата (евроинтеграциите и промените во составот на Владата), телевизиите беа во своевиден натпревар која ќе обезбеди и ќе пласира што повеќе информации на овие теми, поради што не навлегуваа во поголема елаборација на проблематиката за која известуваа. Исклучок од оваа практика беше ТВ Алфа, која имаше подлабински или аналитички пристап во повеќе од 40 отсто од прилозите емитувани во првиот дел од вестите (ТВ Алфа, 19 јуни: „Нејасна одлука на ЕУ, нејасна европска перспектива, а задоволство во Владата“) и делумно ТВ 24, со 25 отсто (ТВ 24, 23 јуни: „Метлата донесе пет нови министри, Заев покрај премиер стана и министер“). Сепак, не беа ретки случаите кога длабинскиот пристап кај ТВ Алфа преминуваше во коментаторски и субјективен (ТВ Алфа, 17 јуни: „Власта со скриена тактика, без учество на опозицијата и претседателот на државата, договараше ново име на Македонија. Од Илинденска до Северна Македонија, со премногу отстапки што ги направи власта“).

Надвор од тоа, телевизиите со речиси идентичен жанровски пристап ги пренесуваа информациите во првите пет прилози од своите информативни изданија. Кај сите телевизии доминираа извештаите, вестите и изјавите кога информираа во врска со евроинтеграцискиот процес и со реконструирањето на Владата. Сите имаа аналитички пристап во освртите на годишнината од Договорот од Преспа, а за другите теми главно само информираа.

Анализите во мониторираниот период беа најзастапени на телевизијата Алфа, која објави трипати повеќе прилози од овој жанр во споредба со која било друга телевизија. Сепак, кога станува збор за аналитичките жанрови, треба да се има предвид дека истражувањето се фокусираше на квантитативна анализа на податоците, но не и на квалитативна. Освен двете главни теми, овој медиум анализираше и теми какви што се туризмот, владините патувања со комерцијални летови, јавните набавки, повратот на ДДВ, иселувањето на лекарите и други (17 јуни: „Македонија се стреми да ги достигне бројките во туризмот од пред 32 години“; 18 јуни: „Лажна скромност? Владиниот авион на сервис, премиерот со комерцијален лет“). Согласно со својата уредувачка политика, во аналитичките прилози телевизијата беше мошне критички поставена кон власта, особено во прилозите што се однесуваа на националните прашања како промената на името (Алфа, 19 јуни: „Донев: Штетата направена со тоа што Владата го смени Уставот и името без ни една гаранција од ЕУ за прием“).

Репортажното презентирање на содржините беше застапено на сите телевизии. Овој жанр се користеше за да се раскажат приказните во врска со локалните услови за лекување (ТВ Алфа, 22 јуни: „Струга сè уште ја чека ветената болница“) проблемите со паркингот (ТВ Алсат М, 22 јуни: „Тетово, недостигот на паркинзи

предизвикува хаос“), раселувањето на руралните краишта (ТВ Канал 5, 22 јуни, во Кривогаштани: „За подобар живот потребни се инвестиции“), животните (ТВ Телма, 18 јуни: „Мечето Теди останува во Штип“) итн. Вкупно беа објавени 32 репортажи, а најмногу, по осум, емитуваа ТВ Сител и ТВ 24 (ТВ Сител, 22 јуни: „Дојран подготвен ги чека туристите во летната сезона“; ТВ 24, 19 јуни: „Ромите што просат на улици влегоа во извештајот на ЕК“).

Од вкупно седум интервјуа што беа објавени во мониторираниот период, четири емитуваше ТВ 24, со евроамбасадорот Самуел Жбогар, со европатеникот Андреј Ковачев, со композиторот Џијан Емин и пренесено интервју со грчкиот историчар Тасос Костопулос за Радио Слободна Европа. На другите телевизии, потпретседателот на ВМРО-ДПМНЕ Александар Николовски беше гостин во вестите на ТВ Алсат-М, директорката на УЈП Сања Лукаревска на ТВ Канал 5, а политичкиот аналитичар Петар Арсовски на ТВ Сител.

Само два прилога во мониторираната недела имаа елементи на новинарско истражување. Едниот го емитуваше ТВ Телма и беше извадок од емисијата „Код“ (ТВ Телма, 23 јуни: „Седумгодишно девојче се пожалило дека татко и ѝ вперил пиштол“), а другиот беше објавен на ТВ 24 и беше доработка на скандалот со градоначалникот на Шуто Оризари Курто Дудуш, кој беше обвинуван за насилство (ТВ 24, 23 јуни: „Не е прво обвинување на градоначалникот за тепање, Дудуш во септември чека пресуда за друго насилство“).

ТВ Алфа беше единствената што објавуваше анкети со граѓани како посебни прилози (ТВ Алфа, 17 јуни: „Граѓаните за Преспанскиот договор“; 21 јуни: „Алфа анкета: Од повратот на ДДВ ќе се офајдат најбогатите, останатите ќе добијат само трошки“).

3. ОРИГИНАЛНИТЕ ТЕМИ НА РЕДАКЦИИТЕ ПОТИСНАТИ ОД АКТУЕЛНИТЕ СЛУЧУВАЊА

Само 28 од речиси 500 прилози во мониторираната недела се однесуваа на теми што ги отвораа самите редакции (помалку од 6%) и не беа поврзани со актуелните случувања. Од нив, само шест биле емитувани во ударниот дел од вестите, односно меѓу првите пет содржини во централните информативни изданија. Ниту една телевизија не отскокнуваше според бројот на објавените прилози што биле производ на идеите и на ангажманот на самите редакции. Нивниот број се движеше од три прилози на ТВ Телма до седум на ТВ Сител. Овие содржини се однесуваа на различни теми, како можни недоследности во спроведувањето на Преспанскиот договор од грчка страна (ТВ Алфа, 18 јуни: „РОНМ наместо ФИРОМ, Грција ѝ одреди нова кратенка на Македонија“), проблеми во образованието (ТВ Алсат-М, 19 јуни: „Албанската паралелка во Велес е во ризик да се затвори?“), условите за живот во руралните средини (ТВ Канал 5, 22 јуни: „За подобар живот потребни се инвестиции“), стипендирањето за студирање во странство (ТВ Сител, 19 јуни: „Се запишал на универзитетот во Утрехт, но нема да добие државна стипендија, причината парадоксална“), грижата за животните (ТВ Телма, 18 јуни: „Мечето Теди останува во Штип“), проблеми со лекувањето (ТВ 24, 21 јуни: „Турканици на Онкологија, пациенти со месеци чекаат лек, надлежните велат тендерот е во финална фаза“) итн.

Куриозитет е дека телевизиите Сител, Канал 5 и Телма не објавија ниту еден од прилозите што произлегле како иницијатива на редакцијата во ударниот дел на централните вести, туку ги поместија подолу. Причината за тоа е што мониторираните медиуми беа фокусирани на двете главни теми на неделата - евроинтеграциите на земјата и промените во составот на Владата.

Од темите што ги иницираа медиумите, во 12 случаи стануваше збор за проблеми за кои се бараше институционална реакција. Се бараше интервенција од МНР за кратенката РОНМ, со која Грција ја нарекла државата во документ на граѓанин (ТВ Алфа), се бараше справување со проектот Скопје 2014 (ТВ Алсат-М), поправка на струјата во зграда што неодамна била опожарена (ТВ Канал 5), помош за луѓе што се соочуваат со здравствени проблеми (ТВ Сител и ТВ 24) итн. Посакуваните ефекти се постигнаа единствено во случајот што го објави ТВ Сител, за синот што молеше институциите да го згрижат неговиот болен татко.

Од друга страна, содржините што произлегоа од актуелните случувања и состојби не беа секогаш пренесувани само транзитивно. Повремено медиумите ги обработуваа овие теми со додавање „бекграунд“, контекст или дополнителни информации и објаснувања. На пример, во повеќето известувања за промените во владиниот состав, освен што се пренесуваа најновите информации, се

објаснуваше дека тоа се случува по најавата на премиерот дадена меѓу двата изборни круга, како обид да го поправи неповолниот резултат за кандидатот на владејачката партија. Беа објавени вкупно 170 прилози, во кои новинарите дополнително ги разработуваа темите што произлегуваа од актуелните случувања. Секоја телевизија објави по триесетина такви содржини, од кои половината беа емитувани во првиот дел од вестите.

Сепак, најголемиот број прилози, 299 (60 отсто) од вкупно емитуваните, се состоеја од едноставно покривање на дневните настани. Меѓу телевизиите имаше многу мали разлики во однос на бројот на прилози во кои новинарскиот ангажман бил ограничен на пренесување на информациите од случувањата, без дополнителна разработка. Кај секој мониториран медиум имаше по педесетина објави од овој тип. Во најголемиот број случаи станува збор за коректно и професионално информирање на јавноста, во кое медиумот, освен информативната, не извршува друга дополнителна функција.

4. ГЛАВНИОТ ГРАД – ВО МЕДИУМСКИ ФОКУС

Кога станува збор за географските локации од кои или за кои се известуваше во вестите, прилозите што се однесуваат на Скопје беа во апсолутно мнозинство. Главниот град беше место на случување во вкупно 362 прилози, односно во три четвртини од вкупно објавените. Метрополата беше доминантно присутна во 65 до 80 проценти од информативните изданија на шесте мониторирани телевизији.

Од другите локации, во 101 прилог се споменуваат градови и други области од земјава, а во 50 прилози локации од странство. Во мониторингот не беа опфатени вестите од светот, туку само вестите од странство што се однесуваа на Македонија. Такви беа информациите за средбите на челниците на ЕУ во Луксембург и во Брисел во врска со одлуката да се одложи доделувањето датум за преговори на земјата за членство во ЕУ, реакции на таа одлука од Атина и од Софија, потоа извештај од Стејт - департаментот за состојбата со трговијата со луѓе, известување од присуството на премиерот Зоран Заев и на вицепремиерот Кочо Анѓушев на инвестициски форум во Лондон итн. Освен ТВ Канал 5, која имаше репортер во Брисел, другите телевизији ги покриваа овие настани од Скопје. Генерално сите известуваа за истите теми од странство и исклучително беа ретки случаите кога некоја телевизија пренесува содржина што ја нема кај другите (ТВ Канал 5, 18 јуни; „Земјава за 23 места го подобри рејтингот на глобалниот индекс на мирот“, истражувањето беше објавено во Австралија).

Табела 5: Локации застапени во прилозите на шесте мониторирани телевизији

Скопје	362
Други градови	101 (Охрид - 17 прилози, Тетово 10 - прилози, рурални области - 30 прилози)
Странство	50

Прилозите од другите градови се однесуваа на посети на членови на Владата во нив (ТВ 24, 23 јуни: „Почна изградбата на системот за наводнување Јужновардарска долина во Валандово, почетокот го означил премиерот“), што го потврдува принципот дека другите локации стануваат интересни за медиумите, односно видливи во вестите доколку се поврзани со посетите на домашни и странски политички претставници. Потоа, имаше прилози што се однесуваа на справувањето со природни непогоди (ТВ Сител, 17 јуни: „Силното невреме во Битолскиот регион предизвика штети врз земјоделските посеви“), човечки приказни (ТВ Сител, 20 јуни: „По сторијата на Сител прилепчанецот Борис конечно доби здравствена нега“), судски случаи, настани што ги организираа граѓанските организации (ТВ Телма, 22 јуни: „Расте бројот на жртви на семејно насилство“, извештај од конференција во Струмица), културни и други случувања (ТВ Сител, 23 јуни: „Вечани инспирација за ликовни уметници“). Најголемиот дел од нив беа покриени или изработени од локалните дописници.

Најголем број прилози од другите градови и села беа објавени на ТВ Сител, вкупно 23, од кои седум во ударниот дел на вестите. Сепак, тие седум се однесуваа пред сè на дневни настани, како изјавите за годишнината на Договорот од Преспа дадени на Криволак, пресудата во случајот „Алмир“ во Куманово, трагичниот случај во кој почина родилка од Охрид, истрагата за убиство во Струмица и други. Своите оригинални приказни, како таа за болниот татко од Прилеп за кого синот бараше помош, или таа за детето каснато од змија во Дојран, медиумот ги помести подолу во вестите.

Од друга страна, ТВ Алсат-М, иако имаше помал број прилози од локации надвор од Скопје (15), им даваше поголем приоритет во првиот дел од вестите, особено на содржините што не се сретнуваа во другите медиуми, со кои таа ги почнуваше информативните изданија (ТВ Алсат-М, 17 јуни: „Врнежи во Тетово, штети во село Порој“; 18 јуни: „Болницата во Демир Хисар цела вечер остана без струја“). Оваа телевизија подетално од другите го следеше случајот „Алмир“, па затоа има повеќе прилози од Куманово, каде што се одвиваше судењето за смртта на четиригодишното дете.

Од другите населени места во земјава се емитуваа приказни за незадоволни земјоделци (ТВ Сител, 20 јуни: „Јаболка и праски се фрлаат од камиони, Земјоделие вели дека ќе преземат мерки“), за туристички потенцијали (ТВ 24, 23 јуни: „На Вевчани му недостасуваат сместувачки капацитети“), урбани приказни (Телма, 18 јуни: „Мечето Теди останува во Штип“), локални јубилеи (Алфа, 22 јуни: „Младинските акцијаши по 40 години се собраа кај ХС Стрежево“) и други. Најголемиот дел од прилозите беа извештаи за кои немаше потреба да се консултираат дополнителни соговорници, како втора страна и слично. Кога се известуваше за проблеми, се бараше и одговор од институциите што треба да ги решат (Алфа, 19 јуни: „Жителите на Чашка се жалат - во 21 век немаат вода“; Телма, 23 јуни: „Професор патува по 100 километри без надомест за да одржува предавања“).

Од стотина прилози што се однесуваа на локации надвор од Скопје, околу 20 беа иницирани од граѓани или се однесуваа на граѓански активности или проблеми. Најмногу, по пет, имаше на ТВ Алфа (Алфа, 19 јуни: „Земјоделците од Росоман ги фрлаат праските по улиците“) и на ТВ Сител (Сител, 21 јуни: „Тригодишно дете од Дојранско каснато од змија во дворот од семејната кука“). Другите прилози се однесуваа на субјекти какви што се локалната самоуправа, граѓанските организации, локалната бизнис заедница, културните установи итн. Но граѓанскиот глас повремено се слушаше и од други прилози, кога граѓаните беа прашувани што мислат за одредени одлуки на локалните власти (ТВ Алсат-М, 22 јуни: „Тетово, недостигот на паркинзи предизвикува хаос“).

Во централните вести на шесте мониторираните телевизии, втор најзастапен град беше Охрид (17 прилози) во прилози поврзани со владината реконструкција, конференција за судството, конференција за пензискиот систем, почината родилка, загрозуениот статус како град на УНЕСКО итн. Тетово беше следно на листата со десет прилози, а потоа следуваа Куманово со седум, Битола со четири и Прилеп со три.

Руралните области беа застапени во триесетина прилози, но тоа се должеше на поголем број случувања, како природните непогоди, воената вежба во Криволак, откриеното тело на убиено лице во Турија, протестите против рудникот во Иловица итн. Оригинаалните приказни од руралните места беа ретки (ТВ Сител, 21 јуни: „Од асфалтното игралиште во Колешино, женскиот фудбал тим успеа да стигне до титулата балкански шампион“; ТВ Телма, 23 јуни: „Отпадни води повеќе од 15 години ја загадуваат почвата во Егри“; ТВ Канал 5, 22 јуни од Кривогаштани: „За подобар живот потребни се инвестиции“).

5. АКТЕРИ: ВЛАДИНИТЕ ПРЕТСТАВНИЦИ И ГРАЃАНИТЕ – НАЈЧЕСТИ „ЛИКОВИ“ ВО ВЕСТИТЕ

Вкупно 1.318 субјекти се појавија во централните вести на опфатените телевизии во мониторираниот период. Гледано според функцијата во која беа застапени во прилозите, можеа да се поделат на триесетина категории. Убедливо најзастапена категорија беа членовите на Владата, кои се појавија 274 пати во прилозите на вестите, што е 20 отсто од сите појавувања на сите актери. Но веднаш по нив беа граѓаните со 169 појавувања, а понатаму следуваа странските државници, политичките партии, државните функционери, институциите, граѓанските организации, правосудните органи и други, секој со помалку од 100 присуства. Вкупно 32 пати беа прикажани претставниците на бизнис - заедницата, по нив следуваа културните, здравствените и образовните работници, нешто помалку присустваа луѓето од ранливите групи, а инцидентно, и само на некои телевизии, можеа да се сретнат универзитетските професори, синдикатите, верските заедници, спортските работници и други категории. Со оглед на ограничената тематска разноликост, не беа големи разликите меѓу мониторираните телевизии во однос на присуството на најзастапените актери.

Табела 6: Актери застапени во прилозите на шесте мониторирани телевизии

Актер	Вкупно појавувања	Појавувања во првите пет прилози	Појавувања на остатокот од вестите
Членови на Владата	274	164	110
Граѓани	169	65	104
Претседател	23	11	12
Членови на Собранието	25	16	9
Странски државници	92	72	20
Дипломати	36	16	20
Меѓународни организации	32	17	15
Политичките партии, власт	85	70	15
Политички партии, опозиција	84	59	25
Државни функционери	64	22	42
Институции	46	16	30
Локална самоуправа	60	12	48
Политички аналитичари	12	9	3
Новинари	10	7	3
Граѓански организации	55	8	47
Правосудните органи	49	24	25
Обвинети и осомничени	48	20	28
Бизнис - заедница	32	7	25
Културни работници	30	4	26
Здравствени работници	23	8	15
Образовни работници	22	12	10
Ранливи групи	14		14
Универзитетски професори	9	4	5
Синдикати	7	1	6
Верски заедници	1		1
Спортски работници	1		1

Кога станува збор за ударниот дел од вестите, доминацијата на членовите на Владата е уште поизразена, со 169 појавувања, или 25 отсто од сите актери присутни во првите пет прилози на телевизииите. Делумно ова се должи на фактот што една од централните теми во мониторираниот период беше подготовката за реконструкција на Владата, па различни министри беа постојано прикажувани во комбинаториките околу тоа кој би можел да си оди, а кој да остане. Граѓаните тука повторно се меѓу позастапените субјекти, но во овој дел од вестите пред нив доаѓаат политичките партии и странските државници. Речиси двојно почесто граѓаните се појавуваа во вториот дел од вестите (104 пати) отколку во првиот (65 пати).

Споредбата на тоа кои субјекти се појавуваат во ударниот дел од вестите, а кои подолу, покажува неколку индикатори. Граѓаните не се единствената категорија што почесто се појавува во вториот отколку во првиот дел од вестите. Таа разлика е уште поизразена кај локалната самоуправа (12 појавувања во

првиот дел наспроти 48 подолу во вестите) и кај граѓанските организации (8 наспроти 47), бизнис-заедницата (7 наспрема 25), културните работници (4 наспрема 26), здравствените работници (8 наспрема 15) или ранливите групи (ниту еден наспрема 14). Впечатокот дека општествените работи се поместуваат подолу, додека првиот дел од вестите е резервиран за високата политика, го засилува и несразмерниот сооднос на појавувањата на други актери во првите пет прилози и по нив. Соодносот кај членовите на Владата и другите актери е 164 појавувања во ударниот дел наспрема 110 во вториот дел од вестите, кај политичките партии на власта е 70 наспрема 15, кај партиите на опозицијата е 59 наспрема 25, кај странските државници е 72 наспрема 20, а кај членовите на Собранието е 16 наспрема 9. Исклучок е претседателот Стево Пендаровски, кој се појавил еднаш повеќе во вториот дел на вестите отколку во првиот, во известувања за неговите активности во земјава (ТВ Алфа, 19 јуни: „Пендаровски: Бизнис - заедницата целосно да се вклучи во преговарачкиот процес со ЕУ“).

Членовите на Владата може да се видат како изнесуваат ставови во врска со главните политички настани, промовираат нови проекти (ТВ 24, 23 јуни: „Почна изградбата на системот за наводнување Лужновардарска долина во Валандово“), учествуваат на конференции (Алфа, 20 јуни: „Дупката во пензискиот фонд е предлабока, власта констатира позитивни промени“, конференција во Охрид каде што учествуваше Мила Царовска) итн.

Странските државници пред сè беа застапени во содржините поврзани со темата за европските интеграции на земјата (ТВ 24, 21 јуни: „Политичката тежина на Меркел - залог за преговорите со С. Македонија“). Политичките партии се појавуваа во својата вообичаена улога на т.н. партиски препукувања, во кои опозицијата ја обвинуваше власта за неуспех во евроинтеграциите, популизам во мерките и неискреност во намерите, а владејачката партија возвраќаше на тоа (ТВ 24, 22 јуни: „Стоилковски: Проектот ‘Мој ДДВ’ е мачкање очи“; ТВ Канал 5, 23 јуни: „Ацевски: Од 1 јули започнува мерката за поврат на 15 отсто од платеното ДДВ“). Државните функционери во најголем број прилози беа прикажани како ја промовираат работата на своите институции, како изградба на патишта (ТВ Телма, 17 јуни: „По 40 години се реконструира патот Штип - Радовиш“) или воведување нови мерки. Во слична улога беа и претставниците на локалната самоуправа. Образовните работници беа консултирани главно во врска со уписите во средните училишта, а здравствените во теми како епидемијата на морбили (ТВ Канал 5, 21 јуни: „Стивнува епидемијата на морбили“) или заштитата од летните горештини.

Родовата застапеност кај актерите е крајно нерамномерна во корист на мажите. Вкупно 956 од актерите што се појавиле во вестите биле мажи, што е 72 отсто од сите појавувања. Жените имале 210 појавувања, што е само 16 отсто. Гледано по категории, жените биле застапени повеќе од мажите единствено како претставнички на граѓански организации (25 појавувања на жените наспроти 19 на мажите во оваа улога). Во сите други улоги има голема доминација на мажите, и тоа 249 наспроти 24 кај членовите на Владата, 147 наспроти 2 кај политичките партии, 44 наспроти ниту една жена кај претставниците на локалната самоуправа и 40 наспроти 24 кај државните функционери (овде разликата е нешто помала поради почестото присуство на директорката на УЈП Сања Лукаревска во вестите, претставувајќи ја мерката „Мој ДДВ“). Исто така, во централните информативни изданија на телевизиите се појавиле 118 граѓани наспроти 39 граѓанки.

Најдобар сооднос во застапеноста на родовите е забележан кај ТВ Канал 5, каде што во вестите се прикажале 124 машки наспроти 38 женски субјекти, или 3 наспрема 1. На ТВ Алсат-М, пак, мажите се појавиле 159 пати, а жените 23 пати, што е сооднос од речиси 7 спрема 1. Вкупно најмногу жени се појавиле на ТВ Алфа (45) и ТВ 24 (42), каде што соодносот меѓу родовите бил 4 спрема 1. Застапеноста на жените во ударниот дел од вестите е уште помала. Само 13 отсто од актерите што биле прикажани во првите пет прилози биле жени, наспроти 75 отсто мажи.

Во 152 случаи кај актерите што биле вклучени во вестите не бил идентификуван родот. Станува збор за случаи кога се употребуваат општи термини („граѓаните“, „пратениците“, „лекарите“), а тие се значаен елемент во прилогот или кога се зборува од името на институција, организација или политичка партија, односно се пренесува став или се чита соопштение без да се појави конкретен претставник на субјектот.

6. ГРАЃАНИТЕ ВО ВЕСТИТЕ

Во текот на мониторираниот период вкупно 169 пати граѓаните се појавија како актер во вестите. Од случајни минувачи анкетирани од медиумите за некое прашање, преку учесници во протести со конкретни барања, до поединци со специфични проблеми, граѓаните беа присутни во информативните изданија секој ден од неделата што се следеше. Во однос на родот биле вклучени трипати повеќе граѓани (118) отколку граѓанки (39), а 12 пати граѓанството било споменато како пасивен актер. Граѓаните почесто се среќаваа во вториот (104 појавувања) отколку во првиот дел од вестите (65).

Табела 7: Застапеноста на граѓаните и на ГО во вестите на шесте мониторирани телевизии

Жанрови	ТВ Сител	ТВ Канал 5	ТВ Алфа	ТВ Телма	ТВ 24	ТВ Алсат-М
Граѓани	31	17	41	19	29	30
Граѓански организации	9	6	13	12	11	4

Гледано поединечно по медиуми, на секоја од мониторираните телевизии граѓаните беа втората најзастапена категорија актери, по бројноста далеку зад членовите на Владата. Тие имаа од 17 појавувања на ТВ Канал 5 и 19 на ТВ Телма, до 41 на ТВ Алфа. ТВ Алсат-М беше единствената телевизија во која граѓаните и темите што нив ги засегаат добиваа повеќе простор во некој од првите пет прилози во вестите, отколку подолу (18 појавувања во ударниот дел од информативното издание, 12 во остатокот од вестите).

Во анализата се истражуваше и од кого „извираат“ содржините што се пласираат на централните информативни изданија, односно чии активности или состојби го дале поводот и поттикот да се изработи прилог на одредена тема. Гледано од овој аспект, повторно членовите на Владата доминираат во вестите. Од вкупно објавените прилози, 110 (22%) биле поттикнати од нивните активности. Тоа е двојно повеќе од втората категорија според ова рангирање, односно државните институции, кои дале повод за 55 прилози. Граѓаните доаѓаат на петто место со 50 прилози (10%) поттикнати од нив, а граѓанските организации на четврто со 40 прилози (8%).

ТВ Канал 5 е телевизијата со најмала застапеност на овој тип содржини - само еден прилог емитуван на овој медиум во периодот што се следеше произлезе од самите граѓани (ТВ Канал 5, 20 јуни: „Зградата што беше зафатена од пожар сè уште е без струја“). Бројките на другите телевизии се движат од 7 прилози на ТВ Телма (17 јуни: „Со блокади се стопираат археолошки ископувања“), 8 на ТВ Алсат-М (18 јуни: „Бутел: Граѓаните се жалат на загадена вода“), по 9 на ТВ Алфа (19 јуни: „Трет ден жителите на Кисела Вода протестираат пред Центарот за зависности, Темелковски заборава што вети пред изборите“) и на ТВ 24 (21 јуни: „Турканици на Онкологија, пациенти со месеци чекаат лек, надлежните велат тендерот е во финална фаза“) и 12 на Сител (18 јуни: „Вработени во Универзитетска библиотека добиле од 200 до 400 денари покачување на платата“).

Но, ТВ Алсат-М повторно прави голема разлика во однос на другите медиуми како единствената телевизија на која граѓанските содржини многу почесто го наоѓаат своето место во ударниот дел од вестите. Од осумте прилози во врска со граѓаните, шест се емитувани меѓу првите пет прилози во различни денови. Така, во деновите кога сите други медиуми ударно известуваа за годишнината од Договорот од Преспа и за самитот на ЕУ на кој се одлучуваше за датумот за преговори со Македонија, првите два прилога на ТВ Алсат-М на 17 јуни беа за поплавите во Порој и за загадувањето на водата во Бутел, а првите три на 18 јуни беа повторно за овие две ситуации и за дефектот што ја оставил болницата во Демир Хисар без струја.

Граѓанските прилози во мониторираниот период се однесуваа на повеќе теми, какви што се протести против рудник, здравствени проблеми, земјоделски проблеми, живот во тешки услови и друго. Надвор од овие теми, граѓаните беа вклучени во вестите со свои гледишта и за други теми. Сепак, во некои теми, а најмногу во главните две што ја одбележаа неделата, целосно отсутствуваше граѓанскиот поглед. Ниту една телевизија не направи анкета за очекувањата на обичниот човек од приближувањето на земјата кон Европската Унија или заостанувањето на тој пат, ниту за промените во составот на Владата, иако тоа се прашања што имаат влијание врз секојдневниот живот на граѓаните. Само темите како воведувањето на мерката „Мој ДДВ“ и годишнината од Договорот од Преспа беа препознаени од телевизиите како вредни за да се слушне граѓанскиот глас.

Што се однесува до граѓанските организации, тие најчесто беа застапени во прилози што произлегуваа од нивните активности, а се однесуваа на теми како пробацијата (ТВ 24, 18 јуни: „Триесетина осудени лица од струмичкиот затвор ќе бидат опфатени со Законот за пробација“), семејното насилство (ТВ Телма, 22 јуни: „Расте бројот на жртви на семејно насилство“), истражувања за корупција (ТВ Сител, 17 јуни: „Во администрацијата сè уште се завршува работа со врски и пријатели - има ли решение?“), вишоците храна што се создаваат (ТВ Канал 5, 19 јуни: „Шокантни 30 проценти од храната завршува како отпад“), борба против Законот за извршување (ТВ Алфа, 22 јуни: „Иницијатива за преиспитување на работата на извршителите“) и други теми.

Вкупно 40 прилози беа поттикнати од работата на невладините организации. Најмногу од нив се емитуваа на ТВ 24 (10 прилози) и на ТВ Алфа (9 прилози). Најголемиот дел од овие содржини (35 прилози) беа поместени подолу во вестите. Три телевизии не објавија ниту еден прилог произлезен од активностите на НВО меѓу првите пет прилози во своите централни информативни изданија. Содржини поврзани со граѓанските здруженија во ударниот дел од вестите објавија ТВ 24, трипати, а Алфа и Канал 5 по еднаш.

Надвор од известувањето за нивните активности, граѓанските организации беа вклучувани и во прилози поттикнати од други субјекти, каде што даваа свои мислења или придонес. Таков пример е темата за мерката „Мој ДДВ“ (ТВ Алфа, 20 јуни: „Фајнанс тинк: Од повратот на ДДВ ќе се офајдат само најбогатите 5% од домаќинствата“).

7. ЗАКЛУЧОЦИ

Во мониторираниот период телевизиите покажаа големи сличности и во изборот на темите за кои известуваа, начинот на кој им пристапуваа, актерите преку кои ги претставуваа и жанровите со кои ги обработуваа. Главен придонес за тоа имаше фактот дека во периодот од 17 до 23 јуни се одржуваа два важни процеси за земјата подготвоките за промени во владиниот состав и одлуката дали државата ќе добие датум за преговори со Европската Унија. И покрај несомнената важност, овие случувања го немаа карактерот на вонредни настани што би го оправдале степенот на преокупација на медиумите со нив. Овие теми целосно доминираа особено во ударниот дел од вестите, а само една телевизија, Алсат-М, отстапуваше од тоа, повремено давајќи им предност на граѓанските теми наместо на високата политика.

На сметка на тоа, бројот на прилози што беа резултат на самостојна иницијатива на новинарите и на редакциите да отворат некоја тема од јавен интерес беше исклучително мал. Тешко е да се каже која телевизија покажа најголема иницијативност во оваа смисла, бидејќи каналот со најмногу оригинални прилози објавил вкупно пет такви содржини за целата мониторирана недела, а тој со најмалку само два. Тоа е мал број во однос на вкупно објавените прилози по медиум (70-80).

Фокусот на медиумите кон следењето на активностите на членовите на Владата беше многу посилен отколку известувањето за која било друга категорија општествено-политички актери и ниту една телевизија не е исклучок од оваа практика. Вклучувањето на граѓаните во вестите е на задоволително ниво, со оглед на тоа што тие се втора најзастапена категорија веднаш по членовите на Владата. Граѓанското учество можеше да се види преку пласирање теми што биле поттикнати од активностите или од состојбите со кои се соочуваат групи граѓани или поединци, како и преку вклучувањето на мислењата на граѓаните за другите актуелни теми. Карактеристично беше што граѓанските теми, иако беа задоволително застапени, а дел од нив беа и оригинални содржини на медиумите, се поместуваа подолу во вестите на сметка на главните настани. Друга карактеристика на мониторираниот период беше дека граѓанските ставови целосно отсутуваа од известувањето за двете најзастапени теми.

За повеќето граѓански проблеми се известуваше во поединечни прилози, на пример дека се одржал протест или дека некоја група го изразила своето незадоволство за одредена состојба, медиумите вклучуваа и одговор од надлежните институции, но не ја следеа состојбата понатаму. Тоа важеше и за приказните за личните проблеми што некои граѓани ги имаа со системот, во врска со нивното образование, работни односи или здравствена состојба. Во мониторираната недела имаше само еден пример во кој објавувањето на еден случај на телевизија предизвика итна реакција на надлежните за да се реши проблемот - во врска со болниот татко од Прилеп што бараше да го сместат во болница и да го оперираат. Другите прилози од ваков тип главно се сведуваа на изнесување на проблемот на граѓаните, на објаснување од надлежните зошто состојбата е таква и зошто не може да се реши.

Ангажираното новинарство беше ретко присутно во највлијателните телевизиски канали, особено во известувањето за оригиналните теми поврзани со граѓанските проблеми, што телевизиите сами ги наоѓаа и не зависеа од одржувањето на одреден дневен настан. Сепак, обесхрабрувачки е податокот дека 80 отсто од сите објавени прилози отпаѓаат на трансмитивното пренесување на информациите, односно прилози што содржеле само изјави, без новинарска интервенција. Со оглед на преокупацијата со главните теми и со политичките актери (членовите на Владата, странските државници, членовите на Собранието, државните функционери), бројот на граѓански прилози беше многу мал, па поголемиот дел од известувањето се сведува на пренесување слични тематски и жанровски шаблони на вести.

Доминантен процент од актерите, околу 70%, кои се појавиле во вестите биле мажи. Оваа неизбалансираност е уште поочигледна во ударниот дел од вестите каде 13 отсто од актерите што биле прикажани во првите пет прилози биле жени, наспроти 75 отсто мажи. Жените биле застапени повеќе единствено како претставнички на граѓански организации (25 појавувања на жените наспроти 19 на мажите во оваа улога). Најдобриот сооднос на машките наспроти женските актери е кај ТВ Канал 5, и тоа во сооднос 3 спрема 1.

Во однос на локациската фокусираност на прилозите, метрополата беше најчесто место на случување на настаните, во 65 до 80 проценти од информативните изданија на шесте мониторираните телевизии. Другите градови беа дел од известувањето најчесто при посети на владини и други политички делегации, што го потврдува принципот дека најчесто во такви случаи тие стануваат интересни за медиумите.